

Julkisuuslain menettelysäännösten noudattaminen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 14.12.2021 osoittamassaan kantelussa arvostellut Turun kaupungin keskushallinnon ja kasvatus- ja opetuslautakunnan menettelyä asiakirjapyyntönsä käsittelyssä. Hän on 29.11.2021 pyytänyt riskikartoitusta koskevaa asiakirjaa saadakseen tietoonsa, miten maskien käytön hyötyjä ja haittoja on arvioitu työturvallisuuslain 10 §:n mukaisesti kahdessa koulussa. Hän ei ole kuitenkaan asiakirjaa saanut. Viimeisin asiaan liittyvä viesti on kaupungilta 14.12.2021.

SELVITYS

Turun kaupunki on antanut kaupunginlakimiehen allekirjoittaman selvityksen 28.7.2022.

VASTINE

Kantelija on antanut hankitusta selvityksestä vastineen.

RATKAISU

Selvitys

Turun kaupungin selvityksessä on yksityiskohtaisesti tuotu esiin kantelijan asiakirjapyyntönsä käsittelyä eri vaiheineen Turun kaupungin hallinnossa.

Kantelijalle on 14.12.2021 toimitettu ”Koronaviruksen huomiointi työpaikan vaarojen arvioinnissa” -niminen asiakirja, joka ei kuitenkaan kantelijan kaupungille samana päivänä lähettämän ilmoituksen mukaan ole se asiakirja, jota hän on pyynnöllään tarkoittanut. Selvityksen mukaan, koska pyydettyä asiakirjaa ei ole, ei sitä ole ollut mahdollista pyytäjälle toimittaa.

Turun kaupunki on selvityksessään todennut, että asiakirjapyyntöä käsitellessä on ollut puutteita, sillä kantelijalle olisi tullut kertoa mahdollisuudesta saattaa asia viranomaisen ratkaistavaksi, ja kantelijalta olisi tullut tiedustella, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi.

Turun kaupunki on pahoitellut tapahtunutta. Turun kaupungin konsernihallinnon lakipalveluissa on valmisteilla kaupunkitasoinen ohjeistus asiakirjapyyntöjen käsittelystä, joten asiakirjapyyntöjen käsittelyyn ja tunnistamiseen tullaan jatkossa kiinnittämään enemmän huomiota.

Arviointi

Turun kaupungin selvityksen mukaan kantelijan pyytämää asiakirjaa ei ole voitu hänelle antaa, koska sellaista asiakirjaa ei ole Turun kaupungissa laadittu, eikä kantelijan pyytämää asiakirjaa ole siis olemassa.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 14 §:n 3 momentin mukaan, jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on: 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Julkisuuslaista ei suoraan ilmene, tuleeko viranomaisen tehdä perusteltu ja muutoksenhakukelpoinen päätös myös siinä tapauksessa, että viranomaisella ei ole pyydettyä asiakirjaa. Oikeuskirjallisuudessa (Mäenpää, O. 2020. Julkisuusperiaate. Helsinki: Alma Talent. Luettu 1.2.2023. Vaatii käyttöoikeuden. <https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/IACBCXETEB#piste:tL9>) on kuitenkin katsottu, että kielteinen perusteltu päätös tulee tällaisessakin tapauksessa tehdä. Näin on katsottu myös ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisukäytännössä (muun muassa oikeuskanslerin päätökset 10.4.2018 dnro OKV/968/1/2017 ja 28.12.2015 dnro OKV/1313/1/2015, apulaisoikeuskanslerin päätökset 2.12.2019 dnro OKV/1906/1/2018, 4.1.2018 dnro OKV/86/1/2017 ja 21.12.2016 dnro OKV/301/1/2016, apulaisoikeusasiamiehen päätös 10.1.2018 dnro 3377/4/17 ja eduskunnan oikeusasiamiehen päätös 31.3.2006 dnro 1989/4/04).

Vaikka Turun kaupungilla ei ilmoituksensa mukaan ole kantelijan tarkoittamaa ja pyytämää asiakirjaa, kantelijalle olisi tullut julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaan antaa tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi, ja tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta kantelijalta, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi. Kuten Turun kaupunki on selvityksessään itse todennut, kaupungin menettely ei ole asiakirjapyyntöä koskevassa asiassa ollut julkisuuslain mukainen.

Kuten edellä on esitetty, vakiintuneen laillisuusvalvontakäytännön mukaan viranomaisen tulee pyynnöstä tehdä kirjallinen ja perusteltu muutoksenhakukelpoinen päätös kieltäytymisestä luovuttaa asiakirjaa myös siinä tapauksessa, ettei viranomaisella ole pyydettyä asiakirjaa tai sitä ei ylipäätään ole olemassa.

Selvityksessä on pahoiteltu kantelijan asiakirjapyyntöä käsittelevästä puutteesta. Käytettävissä olevasta aineistosta ei kuitenkaan ilmene, että kantelijalle olisi ilmoitettu mahdollisuudesta saattaa asiakirjapyyntöään koskeva asia viranomaisen ratkaistavaksi. Oikeuskanslerin toimivaltaan ja tehtäviin ei kuulu määrätä tai velvoittaa Turun kaupunkia toimimaan julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla, mutta mikäli näin ei ole vielä menetelty, julkisuuslain säännös edellyttää kaupungilta aktiivisia toimia kantelijaa nähden. Kantelijalla on edelleen oikeus halutessaan saada kaupungilta asiakirjapyyntönsä perusteltu päätös, johon hänellä on halutessaan mahdollisuus hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta.

Selvennyksenä totean, että oikeuskanslerin toimivaltaan ja tehtäviin ei kuulu määrätä tai velvoittaa Turun kaupunkia laatimaan kantelijan tarkoittamaa asiakirjaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Turun kaupunki on menetellyt julkisuuslain 14 §:n 3 momentin vastaisesti laiminlyödessään antaa kantelijalle tiedon siitä, että asiakirjapyyntöään koskeva asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi, ja tiedustella kantelijalta, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi.

Kiinnitän Turun kaupungin huomiota julkisuuslain säännösten noudattamiseen.

Kantelu ei ole johtanut muihin laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Pulkkinen